

KOTIMAAN POSTIN JÄRJESTELYT MURROSAJAN SUOMESSA

Suomen postilaitoksen kautta toimitetaan:

A) Yksinkertaisia lähetyksiä, joihin luetaan:

- 1) kirjeitä,*
- 2) postikortteja,*
- 3) asiakirjoja,*
- 4) painotuotteita,*
- 5) tavaränäytteitä ja*
- 6) paketteja, kaikki ilman ilmoitettua arvoa, sekä*

B) vakuutettuja lähetyksiä (kirjeitä ja paketteja ilmoitetulla arvolla);

Näiden lisäksi postilaitos välittää

C) rahasummia postiosoituksilla ja

D) postietuaneilla sekä

E) sanomalehtiä ja aikakauskirjoja ja niiden tilauksia.

[PostiJ 2§]

JOHDANTO

Kun postilla tarkoitetaan **postilähetyksiä ja niiden käsittelyä**, niin tässä kokoelmassa esitetään, miten postin järjestelyt kehittyivät murrosajan (autonomiasta venäläistämistoimenpiteiden, maailmansodan ja vapaustaistelun läpi itsenäisyyteen) Suomessa kotimaan postin osalta.

Tarkastelu pohjautuu 1.7.1881 voimaan tulleeseen vuoden 1881 Postijärjestykseen ja Johtosääntöön sekä näitä seuranneisiin määräyksiin, jotka on julkaistu Asetuksissa ja Keisarillisissa Julistuksissa sekä Postihallituksen kierto- ja yleisissä kirjeissä. Tarkasteltava ajanjakso päättyy vuoden 1924 Postijärjestyksen voimaantulemiseen 1.7.1924.

Järjestelyt esitetään postaalisin dokumentein pääpainon ollessa postilähetyksen jättäjälle tai vastaanottajalle lähetyksellä tai siihen välittömästi liittyvillä dokumenteilla (kuten kuiteissa) näkyvissä merkinnöissä.

LÄHTEET JA LYHENTEET

Lähteiden ilmaisemisessa seuraavia lyhenteitä on käytetty:

JohtoS	Johtosääntö vuodelta 1881
K	Kiertokirje (esim. K1901/XIV tarkoittaa Postihallituksen kiertokirjettä numero XIV vuodelta 1901)
PostiJ	Postijärjestys vuodelta 1881
PostiK	Postikirja 1911
Y	Yleinen kirje (esim. Y1901/4675 tarkoittaa Postihallituksen yleistä kirjelmää numero 4675 vuodelta 1901)

Lähteet on myös koottu teokseen **Petteri Hannula & Juha Valtonen**, Kotimaan postin järjestelyt murrosajan Suomessa, Joutjärven Postimerkkikerho ry, Espoo 2004.

Postitoimipaikkatiedot ovat teoksesta Suomen posti-toimipaikat 1638-1985, Suomen Filatelistiliitto ry, Vammala 1988.

KIRJE

1.7.1881

Kirjeellä ymmärretään kirjemuodossa olevaa lähetystä, joka sisältää yleensä kirjallisen tai painetun tiedonannon suljetussa päällyksessä. Kirjeiksi tulkitaan myöskin sellaiset avonaiset kirjalliset tiedonannot, joita ei voida muuhun lähetysten lajiin lukea. [Posti] 3§]

Postimaksu kirjeen lähettämisestä yhdestä postipaikasta toiseen, välimatkaan katsomatta, jos kirje täysinmaksuttuna sisäänjätetään: a) kun paino ei nouse yli 1 luodin 20 penniä; b) kun paino nousee yli 1, mutta ei yli 4 luodin 40 penniä; c) kun paino nousee yli 4, mutta ei yli 8 luodin 60 penniä; d) kun paino nousee yli 8 luodin, mutta ei yli 1 naulan 1 markka; e) kun paino nousee yli 1, mutta ei yli 2 naulan 2 markkaa jne. niin, että postimaksu korotetaan markalla kultakin enemmältä naulalta tai tämän osalta. [Posti] 56§]

Jos kirje on jätetty täysin maksamatta, suorittaa vastaanottaja, jos hän tahtoo sen ulosjätettäväksi, postimaksun kaksinkertaisena. Vaillinaisesti frankeerattu kirje lunastetaan puuttuvan postimaksun kaksinkertaisella määrällä. [Posti] 56§]

Alla: Kirje yli 15g, max 50g (1.1.1887-3.10.1914): 0,40; puuttuu 0,20 → lunastus 0,40

1.5.1891

Kirjeen postimaksu on 7 kopeekkaa kultakin luodilta (13 grammalta) tai luodin osalta. Suomen postimerkkejä saadaan, Keisarikunnan postimerkkien rinnalla, käyttää semmoisen kirjeenvaihdon maksuksi, joka lähetetään Suomenmaan paikkoihin, niitten säännösten ja taksojen mukaan, jotka on vahvistetut Suomen postijärjestyksessä. [K1891/XII]

Alla: Postijärjestyksen mukaan kirjeen max 15g taksa oli 20 penniä.

PAIKALLISKIRJE

1.7.1881

Paikalliskirjeeksi kutsutaan kirjettä, joka on irtoton tai irtolaukkuun pantu ja lähetetään joko maantiepostilla tai postiakuljettavalla höyrylaivalla jostakin paikasta postitiellä lähimpään postitoimistoon tai päinvastoin, tai jostakin paikasta tiellä toiseen sellaiseen ainoastaan yhden postitoimiston kautta kulkien. Paikalliskirjeitä lähetetään ainoastaan täydellisesti frankeerattuina. Jos kaupungissa on postitoimisto, paikalliskirjeen postimaksu sisältää kotiintuontimaksun. Postimaksu paikalliskirjeestä painoon katsomatta on 10 penniä. [Posti] 57§]

1.5.1891

Paikalliskirjeen postimaksu on 10p tai 3kop. [KI891/XII]

29.6.1898

Paikallistaksa on voimassa niin yksinkertaisille sisäänkirjoittamattomille kuin myöskin sisäänkirjoitetuille ja vakuutetuille kirjepostilähetyksille.

Paikallislähetys saa painaa enintään 500 grammaa.

Jos ristosidelähetyksen postimaksu muutoin olisi paikallistaksaa alhaisempi (kuten enintään 50g painoinen ristoside), niin lähetys tulee taksoittaa tuon alhaisemman taksan mukaan.

[K1898/XIV]

Yllä: Paikalliskirje (4.10.1914-30.9.1917): 0,15 + kirjaaminen (4.10.1914-30.9.1917): 0,25 = 0,40

Alla: Lähetyksen ajalta paikalliskirje 0,10 ja ristoside max 50g 0,05

POSTIKORTTI

1.7.1881

Postikortiksi katsotaan avonaisia tiedonantoja, jotka on kirjoitettu tai painettu sellaisille lomakkeille, joita postijärjestyksen mukaan postitoimistoissa kaupan pidetään. Lomakkeen toista puolta käytetään yksinomaan osoitetta ja toista puolta tiedonantoa varten.

Kirjeenvaihtaja, joka tahtoo postikortin kanssa lähettää vastaukseen käytettävän lomakkeen, voi sitä tarkoitusta varten saada kaksoiskortin, jossa on kaksi yhdessä olevaa lomaketta.

Postikorttiin ei saa muita esineitä liittää tai kiinnittää.

[Posti] 4§]

Postimaksu yksikertaisesta postikortista tekee 10 penniä ja kaksinkertaisesta postikortista 20 penniä. [Posti] 58§]

Yllä yksinkertainen ja alla kaksinkertainen postikortti

1.1.1893

Postikortin lähettäjä merkitkään kortin etusivulle käsikirjoituksella nimensä ja asuntonsa. [KI 892/XXIX]

1.4.1899

Vignettejä (nimikoristeita) ja liikeilmoituksia saa painattaa sekä postikortin takasivulle että etusivulle, kunhan vaan tällaiset kuvat ja ilmoitukset eivät häiritse osoitteen lukemista sekä jättävät riittävästi tilaa postileimoja ja postitointia koskevia virkamuistiinpanoja varten. [KI 899/VI]

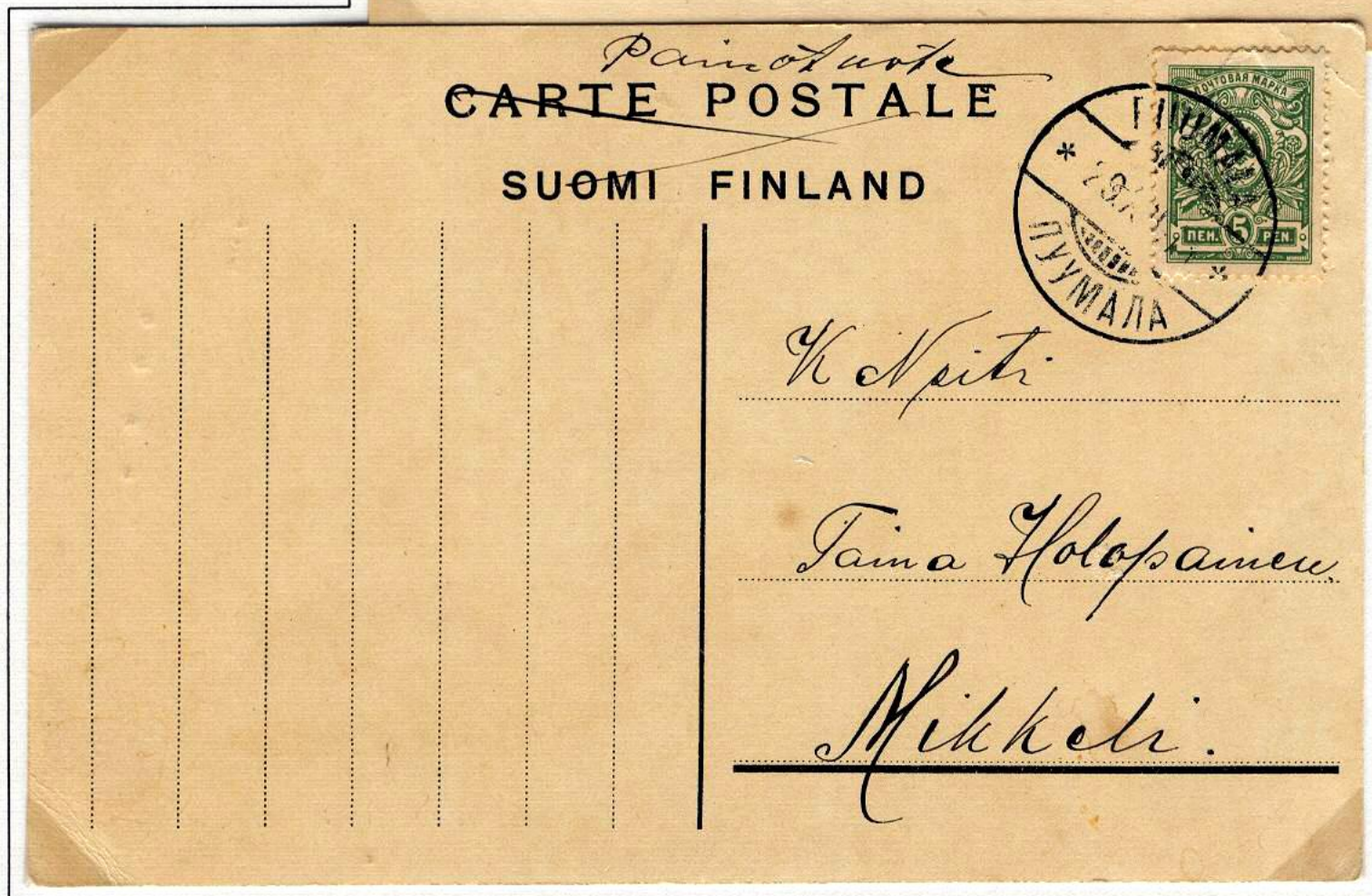

1.4.1899

Saapuneesta frankeeraamattomasta tai vaillinaisesti frankeeratusta postikortista suorittaa vastaanottaja kaksinkertaisen määrän maksusta, mikä taksan mukaan on säädetty postikortista. [KI 899/VI]

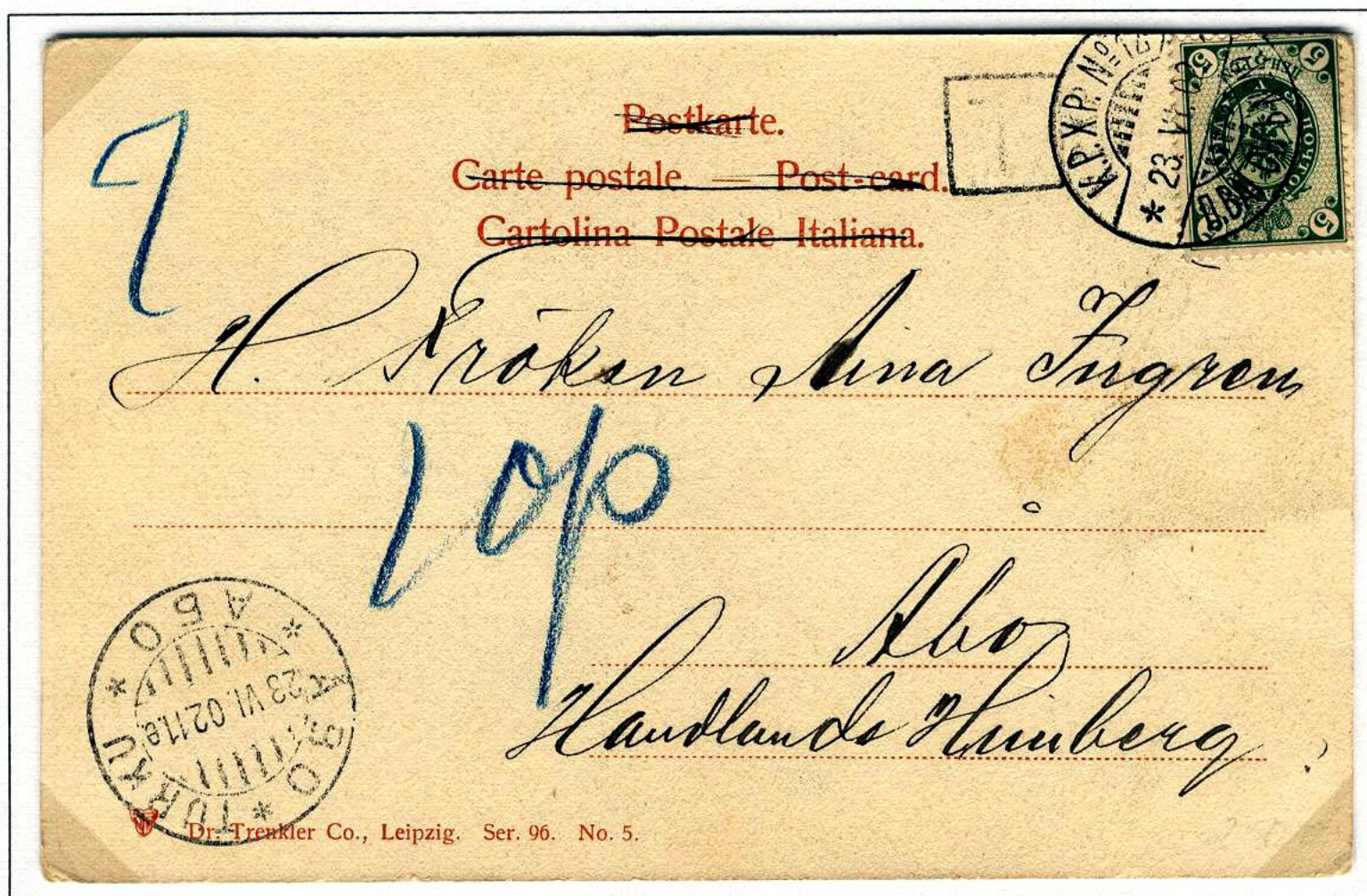
20.2.1901

Jos otsakirjoitus "Carte postale" on postikortista poispöyhitty, niin näitä lähetyksiä ei pidetä postikortteina vaan niitä kuljetetaan postissa painotuotteille säädetyn taksan mukaan, kuitenkin sillä ehdolla, etteivät ne sisällä yksityisiä kirjeellisiä tiedonantoja. Yksityisiksi kirjeellisiksi tiedonannoiksi ei katsota lähettäjän kortin takapuolelle merkitsemiään nimeänsä sekä sisäänjättöpäivää ja -vuotta. [Keisarikunnan posti- ja lennätinlaitoksen Ylihallituksen Päällikön kiertokirje n:o 9/1901]

20.2.1901

Jos otsakirjoitus "Carte postale" on postikortista poispöyhitty, niin näitä lähetyksiä ei pidetä postikortteina vaan niitä kuljetetaan postissa painotuotteille säädetyn taksan mukaan, kuitenkin sillä ehdolla, etteivät ne sisällä yksityisiä kirjeellisiä tiedonantoja. Yksityisiksi kirjeellisiksi tiedonannoiksi ei katsota lähettäjän kortin takapuolelle merkitsemiään nimeänsä sekä sisäänjättöpäivää ja -vuotta. [Keisarikunnan posti- ja lennätinlaitoksen Ylihallituksen Päällikön kiertokirje n:o 9/1901]

Lähetystä on sittenkin pidetty postikorttina eikä painotuotteena, koska se on sisältänyt yksityisiä tiedonantoja enemmän kuin vain nimi ja sisäänjättöaika.

PAINOTUOTE

1.7.1881 Asiakirjan nimellä toimitetaan kaikkia sellaisia kirjoitettuja tai piirrettyjä lähetyksiä, joilla ei ole todellisen ja persoonallisen kirjeenvaihdon ominaisuutta. Jotta lähetys voidaan lukea asiakirjalähetykseksi, pitää asiakirjat sisäänjättää avonaisessa päällysteessä. [Posti] 5§]

SUOMEN YLEINEN LÄÄKÄRILIITTO.

FINLANDS ALLMÄNNA LÄKAREFÖRBUND.

V

TIEDONANTOJA MEDDELANDEN

Herr Doktor A. A. Becker,

Jämsä.

HELSINKI 1917 HELSINGFORS

1.7.1881

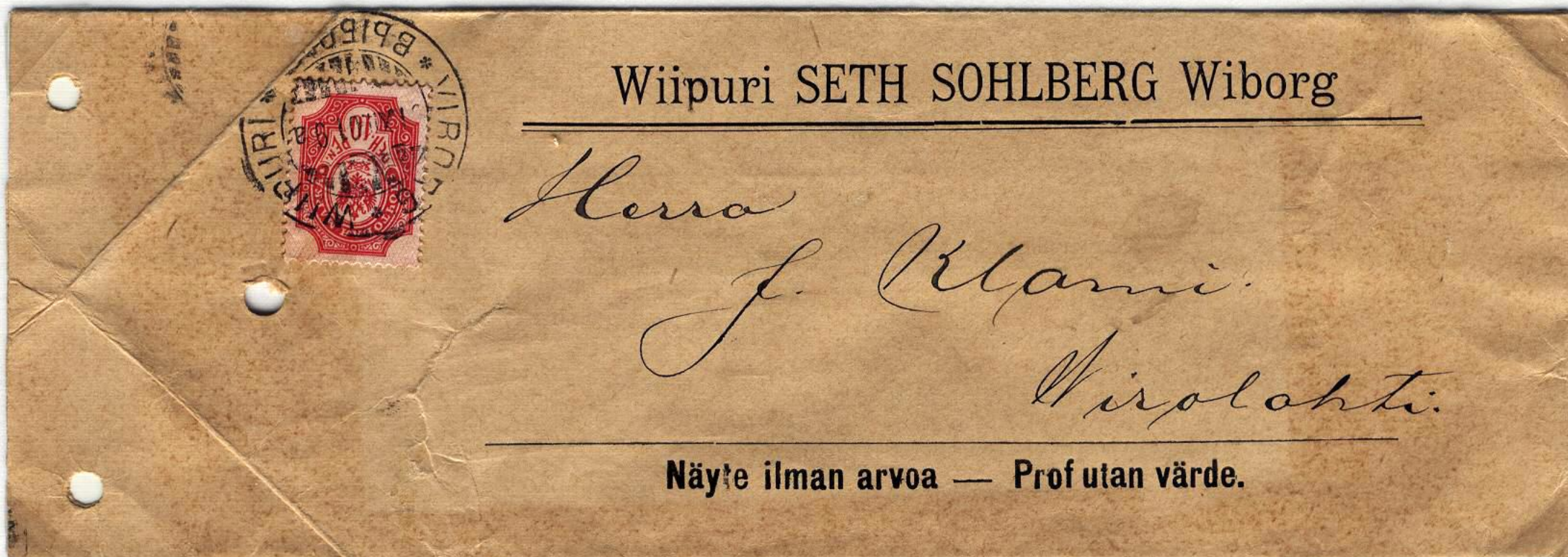
Tavaränäytteenä pidetään sellaisia vähempiä määriä kauppatavaroita, joilla ei ole mitään arvoa ja joita laatunsa ja muotonsa puolesta voi kirjepostissa lähettää. Tavaränäytteet eivät saa painaa enemmän kuin 20 luotia (=250g) eivätkä olla enemmän kuin 8 tuumaa pitkiä, 4 tuumaa leveitä ja 2 tuumaa korkeita. Niiden pitää olla pantuina pusseihin, rasioihin ja muihin päällyksiin sillä tavoin, että niiden sisällys on helposti tutkittavissa. Tavaränäytteisiin ei saa olla käsin kirjoitettuna muuta kuin antopäivä, menopaikka, lähettäjän nimi tai firma, kauppa- tai tehtaan merkki, järjestysnumero ja hinnanilmoitus. [Posti] 7§]

1.1.1887

Asiakirja- ja painotuottelähetys ei saa painaa enemmän kuin 2 kilogrammaa.

Tavaränäytteen lähetys ei saa painaa enemmän kuin 250 grammaa eikä saa olla enemmän kuin 20 senttimetriä pitkä, 10 senttimetriä leveä ja 5 senttimetriä korkea.

Asiakirjoista, painotuotteista ja tavaränäytteistä on postimaksu 5 penniä kultakin 50 gramman painomäärältä tai sen osalta kuitenkin niin, että maksu kultakin asiakirjojen lähetykseltä on vähintään 20 penniä ja tavaränäytteiden lähetykseltä 10 penniä. [Keisarillinen julistus 12.10.1886]

POSTIOSOITUS

1.7.1881

Vähäisempiä rahasuorituksia eri paikkakunnilla olevien henkilöiden välillä voi postilaitos välittää postiosoitusten kautta siten, että osoitepostitoimistosta nimitetylle henkilölle (vastaanottajalle) ulosmaksetaan rahamäärä, jonka lähettäjä on lähetyspostitoimistoon maksanut.

Osoitusmäärän ja määrätyn osoitusmaksun suorittamisesta annetaan kuitti ilmaiseksi.

Postiosoituksen voi asettaa ainoastaan Suomen rahalle sekä enintään 100 markan määrälle. [Posti] 15§

(Blank. N:o 79.)

Tähtäläiseen postitoimistoon on tämä viivänä

maksettu

postiosoituksesta

ssa, josta tämä kuitti annetaan.

Osoitusmaksu

25 penniä.

markkaa
pennia,

lle

J. E. Grundström

Posti

1.7.1881

Kun osoitus postilaitoksen kuljettamana on tullut vastaanottajan käsiin, ulosmaksetaan osoitettu määrä osoitepaikan postitoimistosta osoituksen takaisinjättämisestä vastaan sekä vastaanottajan siihen kirjoittaman kuitin kanssa. Kupongin saa vastaanottaja kuitenkin pitää. Jos postitoimistolla määräpaikassa ei ole tarpeeksi varoja osoituksen lunastamiseen, saa sitä viivyttaa korkeintaan seitsemän päivää osoituksen saapumisen jälkeen. [Posti] 15§]

No 96. Ulemstaka-kassakirjassa.
Umbeskrifvige kassaboks.

Postiosotus
Postanvisning

Kirjainniska — Med bokstäfver:

Hedbergson Martinica Mik P.

Till Maanvig Nya Pontilio

Osoitepaikka,
Adressen:

Silmajoki
Helsingfors.

Ainasto: katu ja No.
Boastad: gate och Nr.

Sisällyttöpostitoimilaisen leima ja kassakirjan numero.
Inlämningepostbetaldens stämpel och kassaboks nummer.

No 77.

Mina Torala

Kauk. No 194. Postvirksomh. Postkontor.

№

163

luettelossa tulleista postiosotuksista.
i förteckningen öfver ankomna postanvisningar.

Vastaanottajan kuitti: — Adressatens kvitto:

Etusivulla merkityn määrän olen saanut ja kuittaaan.

Omstående belopp uppburet och kvitteras härmed 28/3

Paikka }
Ort }

Koskenkorva

Aika }
Tid }

1916

Ulosmaksupostitoimiston
tuloleima.
Utbetalningspostanstaltens
ankomststämpel.

Nimi }
Namn }

Elias Penttilä

Huomautuksia:

- 1:o. Postiosotuksia vastaanotetaan korkeintaan 5000 markkaan asti.
- 2:o. Lähettäjän tulee kirjoittaa osotuksen määrän sekä kirjaimilla että numeroilla osotukseen kuin myöskin osotettuihin paikkoihin kaavakkeessa kirjoittaa omansa sekä myöskin vastaanottajan nimen, olinpaikan ja asunnon.
- 3:o. Jollei osotusta kahden kuukauden kuluessa tulopäivästä jätetä lunastettavaksi maksetaan varat takaisin lähettäjälle, eikä vastaanottaja enään ole oikeutettu niitä nostamaan.

Anmärkningar:

- 1:o. Postanvisningar emottagas till ett belopp af högst 5000 mark.
- 2:o. Anvisningsbeloppet bör afsändaren med bokstäfver och siffror införa å anvisningen, äfvensom å antydda ställen i blanketten anteckna såväl sitt som adressatens namn, vistelseort och bostad.
- 3:o. Om postanvisning ej inom två månader från ankomstdagen till inlösen företes, återbetalas medlen till afsändaren, och äger adressaten icke vidare rätt att uppbära anvisnings beloppet.

KIELLETYT JA LUVANVARAISET SISÄLLÖT

1.7.1881

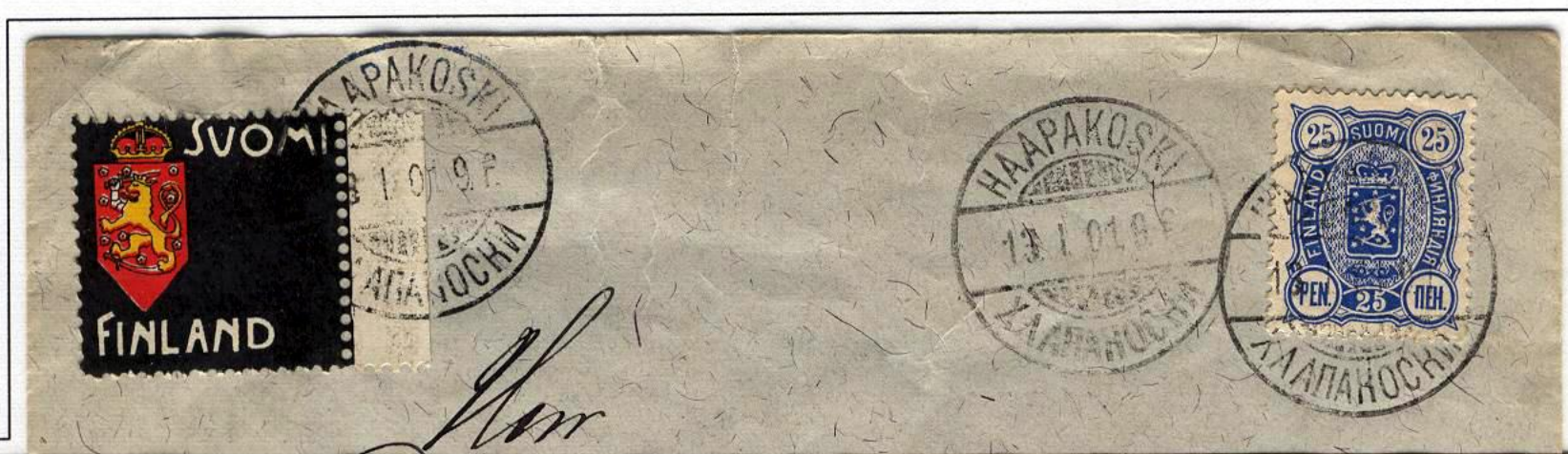
Lähetys, joka sisältää väriaineita tai muita aineita, jotka helposti saattavat vahingoittaa muita lähetyksiä, vastaanotetaan postissa lähetettäväksi ainoastaan lähettäjän edesvastuulla siitä vahingosta, joka sellaisen lähetyksen kautta saattaa syntyä muulle postitavaralle. Tällaisessa tapauksessa tulee lähettäjän lähetykselle kirjoittaa sanat "minun edesvastauksellani" tms. [Posti] 24§]

15.8.1900

Postissa on kielletty kuljettamasta kirjeenvaihtoa, joissa on kuvia, vignettejä, merkkejä tai muita esineitä ja kuvauksia, joille annetaan poliittinen merkitys. Tällaisia ovat esimerkiksi liikkeeseen lasketut mustapohjaiset merkit, joihin on punaisella ja keltaisella värillä painettu Suomen vaakuna. [KI 900/VIII]

1.3.1901

Kiertokirjeessä 1900/VIII Postihallitus oli katsonut koskevan ainoastaan ulkomaille menevää kirjeenvaihtoa, mutta kielto ulotetaan myös Suomessa kulkevaan kirjevaihtoon. [KI 901/VIII]

Blanketti N:o 1.

Kuponki

(johon sopii panna kirjallisia ilmoituksia ja jonka vastaanottaja saa pitää).

N:o läht. registerissä. N:o tul. registerissä.

Lähetäjän vastuulla.

Osoitekortti

kotimaista pakettilähetystä varten.

Herra E. K. Kyyhkyselle lle

Pihlajuntalle Osoite: *Karjainen*.

..... seuraa tätä paketti, arvoltaan Fmk.

painava kg. gr. ja sisältävä *hedelmiä*.

Lähetäjä: *Haapavesi* asuva *Tuulos* ssa,

Lähetäjän asunto

Yllämainittu paketti kuitataan *8* p:nä *Maaraskuuta 1900*.

E. K. Kyyhkynen.

Blanketin hinta 2 p:ää.

Posti

Yllä: Poliittisen merkityksen sisältävä kuvaus oli lähetyksen ajankohtana, lähetetty 13.1.1901, vielä kotimaassa sallittu.

LÄHETYSTEN ULOSANTAMINEN

1.7.1881

Postitoimistosta kaupungissa, josta löytyy postiljooneja, tuodaan kotiin maksua vastaan: 1) yksinkertaisia lähetyksiä, sekä sisäänkirjoitettuja että sisäänkirjoittamattomia, paitsi paketteja; 2) postiosoituksia; 3) kirjallisia tiedonantoja (ilmoitus- ja pakettiosoitteita) siitä, että vakuutettuja lähetyksiä, lähetyksiä postietuannin kanssa ja paketteja ilman ilmoitettua arvoa on tullut; 4) sanomalehtia ja aikakauskirjoja. Maalla ei lähetyksiä tuoda kotiin. [Posti] 41§]

Kustakin yksinkertaisesta lähetyksestä, postiosoituksesta ja kirjallisesta tiedonannosta maksetaan kotiintuotaessa postiljoonille 5 penniä. [Posti] 70§]

Yllä: Alakiimingin rukoushuonekunta kuuluu 1865 kunnaksi muodostettuun Kiiminkiin [www.ii.fi]
Alla: Kotiintuonnin maksusta merkintä "5p" pyöröleimapainanteen alapuolella.

PERILLEPÄASEMÄTTÖMÄT LÄHETYKSET

1.7.1881

Jos postilähetystä ei ole voitu vastaanottajalle tai muulle sen vastaanottamiseen oikeutetulle henkilölle toimittaa, pitää se perillepääsemättömänä sisäänjättopaikan postitoimistolle takaisin lähetettää. [Posti] 49§]

Perillepääsemättömänä lähtöpaikkaan takaisin lähetettävä lähetys on varustettava merkinnällä, miksi se on takaisin lähetetty. [JohtoS 78§]

